

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. || Lvdovici || De Ponte Vallis-||Oletani, È Societate ||
Jesv Theologi.|| De || Christiani hominis || Perfectione In
Qvo-||libet eius Vitæ genere.|| Tomi Qvatvor.||**

Quorum argumenta ex S. Rvth Historia præcipué desumpta

Puente, Luis de la

Coloniæ Agrippinæ, 1625

Cap. XII. Bona exercitia non inaniter interrumpenda, sed continuanda:
talemque in ijs consuetudinem esse contrahendam vt perduret per totam
vitam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39652

eorum intentio nõ erit me: sed te imitari; quod si me imitabũtur, id facient eo modo, quo ego te imitor: sequentes meũ exemplum, eò quòd tuo sit cõforme. Nec current solum propter odorẽ vnguentorum meorum; sed quod ipsimet suauissimum percipiant tuorũ, degustãtes interiũs donorũ tuorum suauitatẽ. Non debent iucipientes (ait Gerson, esse sicut catuli, qui videntes canes venaticos currere, sequentes venationis odorem, sequuntur & ipsi illos: sed quia non eundem percipiunt odorẽ, mox subsistunt. Non itaque debent Tyrones, Maiores & perfectos sequi propter id, quod illos vident exteriũs facere; sed propter internam eiusdem facti opinionẽ & astimationẽ: persentientes ac degustantes in spiritu suo, CHRISTI D. eiusque virtutum odorem: ne defatigentur; aut subsistant, priusquam illas assequantur.

Christus in maioribus imitandus.

CAPVT XII.

BONA EXERCITIA NON INANITER INTERRUMPENDA, sed continuanda talemq; in eis consuetudinem esse contrahendam, vt perduret per totam vitam.

IMPONAMVS tandem huic Tractatui finem, adductis quibusdam alijs magni momenti medijs, quæ ipsius RVTH exemplum nobis proponit, vt crescere, firmiterque in ipsa perfectione durare possimus.

PRIMUM fit, studiosa ipsa exercitia constantissimẽ continuare: nec sine causa legitima vnquã ea interrumpere. quemadmodum facer ipse Textus de RVTH refert: a mane vsque nunc stat in agro, suas colligens spicas, & ne ad momentum quidem domum reuersa est, vt vel paululum requiesceret. Pro cuius explicatione est aduertendũ: duobus modis posse cõtingere, vt bona opera abrumpanur. Alter est vitiosus & inanis; alter studiosus & prudens. Primus filum abscondit bonæ vitæ, destruitq; charitatem; aut certẽ disponit ad eam extinguendã: Secundus aut adiuuat, vt conseruetur; maioriq; firmitate persistatur in ea. Vitiosa interruptio consistit generaliter in malè operando; aut culpabiliter à bonis desistendo. Peccata enim sunt quædam interruptio virtutum; & otium, quod vtilem bonæ vitæ laborem interrumpit. Quamobrem apud Deum omnes peccatores, etiã occupatissimi, appellantur otiosi, eò quòd tales occupationes ipsi animæ sint inutiles: quã baniam (inxtà mentem Dauidis) in vano censentur accepisse, quãdiu illã non occupant in seruitio creatoris; & in procurando fine, in quem fuit creata. Et in hoc sensu teneris cõtinuè laborare, die ac nocte absq; vlla vel ad momentum vnũ interruptione laboris; siquidem nec vnũ temporis momentum est malè expendendum, admittendo scilicet peccatum aliquod siue com-

a Rutb. 2.7

Interruptio bonorum operum.

I. Vitiosa per Peccatum quod Otium dicitur. b Psal. 25. 4.

missio-

per cessationem a bono.
c. Prou. 13. 4.

d. Luc. 9. 62.
Breuis interruptio non parum nocet.

c. Gen. 19. 26.

f. 3. Reg. 13. 8.

Propheta quiescens lapsus est.

Lib. 10. c. 11

missionis siue omissionis. Non debes præterea deuotionum, piarumque consuetudinum filum abscindere ob solam pigritiam, aut otiositatem: sic enim parum in eis proficeres, iuxta illud Salomonis: *c. vult & non vult piger, anima autem operarium impinguabitur.* Nam pigri anima macra est, & infructuosa, breui enim aliquo tempore vult sua bona exercitia, placentque piæ deuotiones; sed mox eadem non vult, & intermittit, tædio quodam affectus. Anima autem continuè laborantium pinguescet: replebiturque celestibus donis, quæ continuatis laboribus comparatur. Stude itaque cum ea pertinacia in colligendis virtutum specieis occupari, quas ipsa *RVTH*: quæ nec ob corporis defatigationem, nec ob solis ardores, aut occupationis difficultatem, laborem suum interrupit: *ita vt nec ad momentum quidem ad suum tugurium se receperit, vt paululum requiesceret: quia non existimauit, id tunc sibi esse necessarium, vt intelligas, culpabilem otiositatem, nec ad momentum quidem esse admittendam.* Sæpè etiam breuis abruptio cõstantiam in bono opere labefactat: imò etiam ipsam perseueranciam in bona vita. Hoc est enim, quod Christus Seruator noster dixit: *d qui mittit manum ad aratrum, & dum arat, respicit retro, non est aptus regno Dei.* illa enim in arando interruptio, superflua, curiosa, & vana, inditium est inconstantia: tandemque veniet in miserum aliquem lapsum. Et aliquando conuerter caput tuum vnus aspectus causâ, qui perficitur in momento; & quâdo vertere illud volueris in partem anteriorem, forte non scies id facere; e & *verteris sicut uxor Loth, in latuam marmoris ob cordis duritiem; & Salis, ad aliorum cautelam.* Quem non reddat cautum valdeque attentum Prophetæ illius infortunium, qui suam obedientiam feruenti ad eò principio inchoauit, vt miracula ederet; dixit enim Regi ipsum inuitanti ad prandium: *si dederis mihi mediam partem domus tue, non veniam tecum nec comedam panem: sic enim mihi mandatum est in sermone Domini.* qui tamen eodem die iter suum prosequens, illud interrupit. vt parum requiesceret sub umbra cuiusdam arboris, ea intentione vt paulò pòst illud prosequeretur. sed in ea occasione accessit ad ipsum *falsus* quidam *Propheta*, qui illum decepit, & persuasit, vt retrocederet, & mandatum Dei transgredereetur. propter quâ causam, cum inde abiisset, *leo in via occidit eum.* O cordis humani imbecillitatem & inconstantiam! quomodo non timeas horreasque tuum lapsum, videns Prophetam hunc mane ad eò fortem & constantem; in meridie vero tam imbecillum! in primo congressu ad eò robustum ac firmum; in secundo vero ad eò prostratum atque abiectum! cuius causa, ea fortè fuit, quod iter suum extra tempus opportunum abruperit; sedendo scilicet, cum ei fuisset progrediendum; & subsistendo, vt requiesceret: quod tunc non erat opus. Nam (vt Cassianus aduertit) acedia spiritus, & studioforum ex-

exercitio-

exercitiorum tedium in meridie magis premit, excitans vehementiorem appetitum comedendi, dormiendi, & quiescendi, & hac ratione viam aperit innumeris & grauissimis alijs. quemadmodum depictum apparet in infelici Isboseth euentu, *g qui dormiebat super stratum suum meridie, & ostiaria domus purgans triticum obdormiuit. Ingressi autem duo latronu duces, assumentes spicas tritici, percusserunt eum inguine & interfecerunt: sublatoq; capite eius, abierunt.* An non ad viuum hic depictum apparet detrimentum & incommodum, quod huiusmodi inanes & intempestiuæ relaxationes afferunt? aliquando enim virtutis opera abrumpis breui aliqua somnolentia, ex pigritia aut imbecillitate humana: quemadmodum ostiaria illa, quæ labore purgandi triticum defatigata, voluit aliquantum dormire: & tunc hostes ingressi auferunt spicas, fructum bonorum tuorum operum. Sed interdum illa interruptio vterius progreditur; & quemadmodum ipse Isboseth posuit se in suo lecto meridie, aded ex instituto, atq; si fuisset in media nocte: Ita tu laxatis habenis, quaris extra tempus, magnâ tuæ salutis incuriâ, quietem & solatia tua: & tunc repente, nec te aduertente, ingrediuntur duo illi latronum duces, duo scil. vehementes deliciarum & vanitatum appetitus, ita Deo permittente, vt in inguine te percutiant, & in libidinis vitium pertrahant; caputq; amputent; & gratiâ vitâ, bonoq; prudentiâ iudicio te spolient: vt remaneas tanquam alter Isboseth, quod teste S. Gregorio, *confusionis filium* significat. satis enim magnum adfert pudorem, tam paruam bonorum, quæ Deus largitus est rationem habuisse; tuâque propria incuria tantam iacturam fecisse.

§. 1. *Bonæ relaxationes.*

NE c tamen propter ea, quæ diximus, ad alterum extremum perueniendum est, nõ admittedi bonas exercitiorum spiritualium interruptiones, quæ necessariæ sunt; expeditq; locum eis dare, vt diutius liceat in eis perdurare; & ne, indiscrete agendo abrumpere cogaris prudentem & sanctam eorum, quæ ex obligatione tibi incumbunt, continuationem: quæ durare diu non poterunt, nisi certis quibusdam horis abscindantur: dando locum necessariæ corporis & spiritus quieti: quemadmodum faciebat S. Ioannes Euangelista dicens, quod sicut arcus, si semper sit tensus, mollescit & fragitur: Itanoster animus, si eundem intensiõnis rigorem sine vlla relaxatione retineat, virtuti spiritus, cum necessitas poscit, obsecundare non poterit. Et Christus D. N. dixit S. Brigittæ in simili casu, quod si manus semper esset clausa & compressa, nerui contraherentur, & manus debilitaretur. Ideoq; necesse est, *arcum* aliquo breui tempore relaxari, & *manus* pugnum aperiri, & spiritus rigorem cessare: ne præ tadio, aut imbecillis carnis debilitatione frangatur. Quamobrem S. Ambrosius solebat dicere: quod velis prolixè fa-

*Meridies
tentationi
exposita.
g 2. Reg. 4.5*

*Interruptio
qua ex pro-
fesso fit, no-
xia est.*

*Lib. 1. Mo-
ral. c. 15.*

*Cassia. Col-
la. 24 c. 20
& 21.
Refert Blo-
sius in Mo-
nili spiritu,
c. 10.*

2.2.q.168.

¶ 2.

Tedium ti
nos virtutis

a Ruth. 2.14

Temperan-
tia.

Eutrapiia.

2. q. 163.

¶ 2.

lib. 1. offic.

c. 20.

Concentus
bonorum o-
perum.

cere, aliquando ne feceris. hac enim interruptione (quam S. Thomas dicit esse corpori & spiritui necessariam) utrumque vires recuperare, ad progrediendum sine tædio.

BONA hæc & utilis bonorum operum relaxatio dupliciter fieri potest: *Primum* variatis ac mutatis iisdem bonis operibus, iuxta eiusdem S. Ambrosij dictum. ut mutatio, inquit laboris, sint induciæ quietis: quia noua occupatio & labor hæc laudabili vicissitudine, aufert prioris tædium: quod est *inimicus virtutis*. Ita faciendum esse docuit Angelus Magnus Antonium, cõstituens se coram eo aliquo spatio tēporis orando, & alio sportas texedo. sic enim ait acedia vinces, & in feruore spiritus sine tædio perseuerabis. *Deinde* ordinarie versus meridiem, quando & studiosus officij & reliquorum spiritualium exercitiorum labor præcessit, necesse est illa interrompere, accipiendõ refectionem & quietem, ad eundem iterum resumendum necessariam. quæ admodum ipsa RYTH faciebat. cui in colligendis spicis defatigatæ. dixit Booz: *a quando hora vesçendi fuerit, veni huc, & comede panem, & intinge buccellam tuam in aceto*. Cum itaq; voluntas D. N. fuerit, ut leuamen hoc & requiem corpori nostro demus: certum erit ipsammet relaxationem simul esse ipsius virtutis cõtinuationem: modò fiat sicut oportet. Sunt autem duæ virtutes ad nos in ea re dirigendos destinatæ: prior est *temperantia*: quæ docet, studiosè comedere ad quod etiã iuuerit, *intingere*, iuxta Booz consilium buccellam in aceto: miscendo scilicet in ipsa refectione memoriam fellis, & aceti nostri seruatoris: cuius amaritudines nostros excessus temperabunt. posterior virtus est, quam *Eutrapiam* vocant: cuius munus est, teste S. Thoma, moderatè accipere corporis recreationem, quæ necessaria est ad non deficiendum in operibus virtutis: attendendo, ne eodẽ medio, quo vtimur ad perseuerandum in virtute, eius filum abscindamus. Quod insinuauit S. Ambrosius. dicens: curandum est, cum relaxare animam volumus, ne soluamus omnem harmoniam, & quasi concentum bonorum operum. debent enim hæc opera instar esse musicæ multarum vocum bene concordium. Qui concentus, ut sit constans, multum referet, si omnes diei occupationes eo ordine distribuatur, ut præcipuis, hora conueniens assignetur: qua adueniente, statim designatũ opus inchoetur. quemadmodum Booz messores constitutam habebant horam ad messum veniendi, & ad sumendum cibum, & quietem in meridie: & ad cessandum ab opere circa vesperum. qui cõstitutis horis diligenter laborabant: quibus præerat vnus præfectus, attendens, ut omnia ordine & cõstituto tempore fierent. quibus & ipsa RYTH sese accomodabat, laborans; quando illi laborabant; & quiescens, quando quiescebant. Hunc ergo in modum constituenda tibi est hora lecto surgendi; sacrum Missæ audiendi, deuotiones tuas peragendi, orandi, meditandi, & conscientie exam-

men

men instituendi: horæ quoq; in officio tuo, in somno, in cibo sumendo, & requie corporis insumenda, assignans, vt ait S. Bernard. partem tēporis rebus spiritualibus, & partē corporalibus: ita vt corpus spiritui reddat, q; illi debet; & vicissim spiritus reddat, quod debet corpori: & vtrumq; Deo & proximo, quod illis debet. Et ne quid horum designato tempore desit, expedit præfectum aliquem vigilantem, sollicitum, valdeque Zelosum habere, hic autem erit ipsa conscientia tua; adhibita virtute prudentia, tuæque virtutis zelo. Tibi enim super te ipsum vigilandum est; & attendendum, qua ratione expleas quod debes: exigendaque singulis horis ratio, quomodo præstiteris, quæ in illa præstanda erant.

§. 2. *Landabilem consuetudinem in bonis exercitijs esse faciendam.*

CONTINUATIO prædicta in bonis exercitijs, causa est faciendi in ipsa eadem bonâ consuetudinē: quæ, quoniã in progressu conuertitur in naturã; efficit suauē & facilem vsq; ad finē vitæ perseverantiã. quemamodum facer Textus refert de nostra RUTH: q; cum comedisset cōstituta hora, non somno aut otiosa confabulationi se dederit; sed mox a surrexerit, vt spicas ex mœre colligeret. vt intelligam; finē refectionis ac relaxatiōis, quibus bona exercitia remittuntur, eum esse debere, vt illa cū pristino feruore resūmantur: siue vt cōsuetudo bona cōtineatur, siue vt obtineatur. Sed, ne aliq; loc; hic errori detur, obseruandum est non idē esse consuetudinē acquirere in bonis operib; & eadem ex consuetudine sola præstare. Primum. n. horum est laudandū; secundum, vituperandū. Id quod intelligitur ex triplici modo bonam consuetudinē habendi. *Primus* est naturalis, eò quod ab ipsa natura homo habeat propensionem ad misericordiã, mansuetudinē, temperantiã aut alias virtutes: quemadmodum etiã alij à natura ipsa, ob suam complexionē propendēt ad materias aliquorum vitiorū. *Secundus* est politicus, ex bona educatione ab ipsa infantia proueniens: qui multum confert ad perseverandum in virtutis actionibus quod enim in ea ætate addiscitur, diuturnioris est durationis: sicut supra est dictum. *Tertius* est modus studiosæ ac spiritualis consuetudinis, quæ innititur opinioni, & æstimationi ipsiusmet virtutis; & obtinetur exercitatione actiū perfectè studiosorum. Dux priores consuetudines ex se quidem sunt bonæ; bonumq; tertiæ fundamentum: sed qui in illis solis sisteret, non haberet perfectam virtutē. Natura. n. bene propensa, est instar corporis Adami antequam DEVS in faciem eius. *inspiraret spiraculum vitæ*: quod quidē pulchrum, aptumq; erat ad recipiendum spiritum: quem tamen nisi recepisset, nec fuisset homo, nec hominis opera facere potuisset. Ita bona hæc natura aptissima est ad virtutis spiritum recipiendum; quod si secundum suam tantum propensionem operetur, nō illā animans cognitione & æstimatione virtutis, nunquam viuam & perfectam virtutem sibi comparabit. His & illi sunt similes, qui postquam studiosam

Ad fratres
de monte
Dei.
Distributio
temporis.

a Ruth. 2. 15.

1.

Triples con-
suetudo.

b Genes 2. 7.

Ose. 10. 11.

Sic feruens
consuetudo.

3 Psal. 32. 3.

Act. intus
equipollet
multis.Sanctorum
actus hero-
ici.

consuetudinem obtinuerunt, sensim in tepefcunt, & ab antiqua consue-
tudine ducti operantur sine spiritu; nec attendentes quid faciāt; præcipue si
commoditatem aliquam, honorem, aut lucrum habeant ex suis operibus.
quemadmodum Oseas Propheta dixit de *Ephraim*, quod esset *uisuli docta*
diligere trituram, quæ etsi libera relinquatur, vt quiescat; consuetudine ta-
men ducta, ad tribulum redit & ipsa tritura oblectatur; vt comedit, sed nõ
iã sponte & lubes ad aratrum, atq; ad tribulum accederet: quia, dum arat,
non comedit, sicut dum triturat. Ita inquam, qui ex antiqua consuetudine
insistunt operibus virtutis, non cum spiritu, sed ob aliquod particulare cõ-
modum: vbi illud deficit, aut cessat; facile opera illa dimittunt. Ita ergõ
oportet te consuetudinem facere in bonis operibus, vt eo spiritu & feruore
quotidie ea facias, quo cõpisti, d *cantans Domino* (vt ait Dauid, *canticum*
nouum. Nouum inquam in feruore, etsi tempore sit antiquum. Quemad-
modum beati semper diligunt & obediunt Deo tanta animi voluptate post
mille annos, atque primo die, quo ingressi sunt in cœlestem gloriam. Et
quemadmodum qui fortis sunt, & sanæ corporis constitutionis, etsi cõsue-
tudinem habeant quotidie comedendi, & bibedi: semper tamen cum gu-
stu & delectatione comedunt, ac bibunt: quia fame & siti laborant. Ita, qui
esuriunt & sitiunt iustitiam, quotidie eam cum nouo gustu & oblectatio-
ne exercent: coniungentes *feruorem Tyronum* ob nouitatem, cum *Per-
fectorum consuetudine* ob antiquitatem.

S E D ne silentio prætereamus mysterium latens in verbo illo sacri Tex-
tus, quod dicitur surrexisse Ruth, postquam comedisset, vt spicas ex M O R E
colligeret: cum tamen non nisi illo mane officiam illud ad horam vsque
prandij exercuisset. An solus vnus actus sufficit generare habitum? & solius
vnus diei labore acquiritur consuetudo? sed cum nullum Scripturæ sa-
cræ verbum casu aliquo, sed magno spiritu exprimatur: qui in hoc verbo cõ-
tinetur, est, docere & manifestare feruentiũ in diuino seruitio felicitatem:
qui vel vno die plus proficiunt, & lucrantur, quàm trepidi in vno anno. Ve-
rum quidem est, habitus cõmuniter non, nisi multiplicatis actibus, genera-
ri; sed & illud est certum: vnum actum intensum præstare mille remissis;
& consuetudinẽ, quam tepidus ob remissionem suorũ actuũ in multis die-
bus non consequitur; fructem cõsequi vno die, ob actuũ suorũ intensio-
nem. Et, si legamus attentẽ vitas & gesta Sanctorum, inueniemus, vel vnũ
solum actum valde feruentem multos eorum ex magna miseria eduxisse; &
illustribus ac excellẽtib; facinoribus initium dedisse. *S. Martinus* incepit
diuidendo pallium, quo tegebatur, vt pauperis cuiusdam nuditatem tege-
ret; *S. Nicolaus* grandi quadam eleemolyna oblata, qua tres Virgines, quæ
de Castitate periclitabantur, in Matrimonio collocarentur; *S. Benedictus*
proiciendo se nudum, & vertendo inter spinas, vt libidinis tentationes

vinceret; S. Franciscus leprosi cuiusdam victra excolulando; S. Thomas Aquinas vno heroico castitatis actu obtinuit, vt in ea virtute confirmaretur. Hi & multi alij Sancti heroico opere vincentes carnis suae repugnantias, cōsecuti sunt consuetudinem, se ipsos in multis alijs rebus superandi: remunerante Deo actum illum copiosa gratia sua, quae virtutum vsus & exercitationem ita facilem reddebat, atq; si longā in eis exercendis consuetudinem haberent. Et ipsa experientia docet: quando aliquis vehementi & efficaci vocatione à Deo vocatur ad vitae suae prauae mutationem, aut ad Religionis ingressum: eum primis diebus facillimè praestare quaecumq; pia exercitia, ob gratiae, qua fuit praeuentus, abundantiam: Quod si in eisdem cum eodē feruore pergat, comparat sibi consuetudinem, cum qua suauiter perseueret.

SED quoniam in hoc etiam genere excessus aliquis esse potest, perpendenda est ipsius RUTH modestia, & circumspectio: quae, etsi e Booz, praecepisset pueris suis: etiam si illa cum ipsis matere vellet, ne eam prohiberet, illa tamē noluit eo die tali gratia & fauore vti, donec ipsa NOEMI id, vt faceret, iuberet: sed spicas sicut antea colligebat, vt ex hoc discas, qua humilitate deceat te continuare, & consuetudinem facere in exercitijs tuo Tyronis statui accommodatis: non te altioribus ingerendo, dum ipse Dominus, qui te vocauit, ad illa non vocat; nec spirituales Patres id suadent. Non enim tutum esse ait S. Bernardus, ab vno extremo ad alterum repente transilire. Nam volenti repente ad supremum fastigium conscendere eueniet, vt neq; ad illud perueniat; & locum interim amittat, quem tenebat: & ita vtroque fraudetur. Nec minus necessarium est, ad constantiam & firmitatem in virtute tenendam, nimis praeproperum gressum frānare; quā nimis tardum extimulare. qui enim medium prudenter tenet, citius ac securius ad sui itineris terminum peruenit.

§. 3 *Lustranda & examinanda esse opera nostra ad finem diei.*

IMPONAMVS tandem finem, proposito vltimo medio, quod nos RUTH feruens edocuit, de qua Textus sacer habet: quod a spicas colligerit in agro vsq; ad vesperam: & qua collegerat, virga cadens & excutiens inuenerit border vres molitor: quos portans, reuersa e, in domum suam. Quid autē aliud hoc sibi vult, quā te monere cōstantiae in bonis tuis exercitijs, vsq; ad finem diei, totius scilicet vitae, tenendae. instituendo semper vesperi de eis examen: certò tibi perit adens, quantumuis sollicitus ac diligens sis in bonis actionibus, te nō semper collecturum ita purum sem. e. nec ipsa opera facturi m aded ab omni puluere expurgata, vt opus non sit, ad vespereum eadem iterum excutere, ac diligentius lustrare. Primum, an ipsa opera vacua fuerint, & inania: ita vt speciem tantum virtutis habuerint: an plena fuerint veris granis, & solida san-ctitate: Ne fortè tempore rationis reddendae eueniat tibi, quod infelicibus

3-

Summa ty-
ronibus ca-
uenda.Serm. 3. in
Cant.Festina len-
te.

a Rut. 2. 17

2. *Iud. 12. 6.*
Glossa ibid.
opera no-
sira sint
plena.

c. *Apoc. 3. 2.*

2.

Palea defe-
ctuum ex-
urenda.

Tres modi
bonorum o-
perum.

3.
Bona opera
Christo cre-
dennda.

d. *2. Tim. 1.*

12.

c. *Phil. 3. 13.*

f. *Luc. 6. 38.*

f. *Luc. 6. 38.*

illis Ephraeicis cupientibus transire Iordanem: qui cum interrogarentur a Galaditis nunquid Ephraei essent; & negantes se esse, interrogabantur probationis causa, ut proferrent verbum b *Scibboleth*, quod interpretatur spica granis plena: qui, cum non possent respondere, nisi *Sibboleth*, quod spica solae siue culmum vacuum & inanem significat, hoc signo agnoscebantur esse ex hostis exercitu, ideoque statim apprehensi iugulabantur in ipso Iordanis transitu, ut intelligas, te in ipso transitu ex hac in alteram vitam seuerè examinandum: quod si opera tua inania erunt, & vera virtute vacua; tanquam hostis Christi punieris, ed quod c *non inuenerit opera tua plena coram Deo*, Cum quibus transitus patet sine impedimento ad caelum.

SED quoniam spicae ordinariè etiam plena sint granis, aliquid habent de palea admixtum, quod non est nisi igni aptum; & cum bonis operibus aliqua circumstantia ac defectus coniungitur: necesse est preciosam à vili, & quod bonum est à malo separare: cadendo & excutiendo te ipsum; & ob illud malum, poenā aliquam malo ipsi proportionatā subeundo; paleā verò ipsam per poenitentiam reijciendo, ignique amabilis contritionis eā comburendo: ut in anima tua, grana ipsa tantum bonorum operum remaneant: gratias Deo agēs, quod auxiliū dederit ad ea colligenda. Par verò esset, te aded esse feruentem, ut ex bonis exercitijs bene purificatis, quotidie colligeres sicut RUTH trium modiorum mensurā, quos ait hic glossa, esse sanctitatis *meditationem*, locutionis *veritatem*, & *synceritatem* bonae operationis factae simpliciter propter Deum. ita ut inuenias, te expendisse totū diē in sanctis meditationibus, vtilibus colloquijs, purisq; cū bona intentione operibus. Quod ipsum Materia erit tuae examinationis, qua videas an tres istos modios bene repleueris.

Quod si tanto beneficio te Deus affecerit, ut hos modios repleueris: superest, ut humeris tuis illos imponens, portes sicut RUTH in domum tuam, & in loco tuto, conscientia sc. tua, occultè colloques: ne inanis gloriae vermis eos rodat, aut inferni latrones deprædentur, & astu fraudeque corrumpat. Sed quoniam tuae conscientiae custodia debilissima est, expedit omnia haec opera in communi eorum repositoio recondere, Christo sc. D. N. de quo dixit Apostolus: *d scio cui credidi, & certus sum, quia potens est, depositum meum seruare in meum vltimum Iudicii diem.* Committè itaq; omnia tua bona opera paternae Saluatoris tui prouidentiae, ut hoc depositū ille custodiat: *e qua retro sum* (ut idem Apostolus ait) & *praeterita obliuiscere, ad ea vero, qua sum ante, ipsum extendens*: stude in virtutibus proficere, donec ad *brauium peruenias, superne vocationis*, portum scilicet aeternae gloriae, *fvbi menseram bonā & confertam & coagitatam & supereffluentem accipies*, cum tribus gloriae dotibus in aeternum, Amen.

Secundi Tractatus finis.

TRA-